

KÜLTÜR MANTARINDA ÖRÜMCEK AĞI *Dactylium dendroides* Bulliard (Friess)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Dactylium dendroides Bulliard (Friess), toprak patojeni bir fungustur. Anamorf dönemi *Cladobotrium dendroides* olarak isimlendirilir. Etmenin *Verticillium*'dakine benzeyen konidioforlarında saydam, 2 veya 4 hücreli konidiosporlar oluşur.

Çok sayıda oluşan bu konidiosporlar hava akımları ve sulama esnasındaki sıçrayan su damlaları vasıtasıyla çevreye yayılır. İnsan, böcek ve sineklerle taşınabildiği gibi havalandırma esnasında da işletmeye girebilir.

Eski örtü toprağı veya kompost tekrar örtü toprağı olarak kullanılıyorsa ve yeterince dezenfekte edilmiyorsa bulaşmaya sebep olur. Ayrıca işletme içinde görüldüğünde, yeterli tedbir alınmazsa kısa sürede her tarafa yayılır.

Örtü toprağının fazla ıslak ve üretim odasının fazla nemli olması hastalığı teşvik eder.

2. BELİRTİLERİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Hastalık etmeni çoğunlukla bulaşık örtü toprağı ile üretim yerlerine taşınır. İlk belirtiler örtü toprağı üzerinde dağınık küçük yamalar halinde görülür. Sonra hızla yayılarak tüm mantarları kaplar. Etkilenen mantarlar tamamen kabarık bir miselyum tabakasıyla kaplanır. Bu küf tabakası başlangıçta grimsi olup, zamanla pembemsi bir hale dönüşebilir. Enfeksiyonlu mantarlar kesilip açıldığında, çürük bir etten ibaret olduğu görülür. Genç tomurcuklar (düğmeler) ise şekilsiz ve yumuşak bir dokuya indirgenir. Fungusun toprak yüzeyindeki görünüşü beyaz, yünsü ve örümcek ağı dokusundadır (**Şekil 21**).

Örtü toprağının bulaşık olduğu durumlarda önemli verim kayıpları yaşanabilir.

Mantar üretiminin yapıldığı her yerde görülebilir.

Şekil 21. Kùltür mantarında örümcek ağıının belirtileri.

3. KONUKÇULARI

Konukçusu sadece kùltür mantarlarıdır.

4. MÜCADELESİ

4.1. Kùltürel Önlemler

- Usulüne uygun pastörize edilmiş (60°C’de 5–6 saat) örtü toprağı kullanılmıdır.
- Üretim yerlerine giren ve çıkan hava uygun spor filtreleri ile filtre edilmelidir.
- Kapı girişlerine %2’lik formaldehit solüsyonu ile ıslatılmış sentetik köpük hasır, sünger veya çuvallar konulmalıdır.
- Çalışma koridorları ve odalar her gün temizlenmeli, %2’lik formaldehit ile düzenli olarak dezenfekte edilmelidir.
- Üretim alanları fare, sinek ve kırmızı örümcek gibi zararlılara karşı korunmalıdır.

- Misel ekimi ve ürünleri toplamada kullanılan makine ve diğer aletler bir odadan diğerine geçişte %2’lik formaldehit ile dezenfekte edilmelidir.
- Üretim alanlarındaki bakım ve hasat işlerinde çalışanların elleri ve giysilerinin temiz olmasına özen gösterilmelidir.
- Üretim yerlerine yeni bulaşmaları önlemek için ahşap aksamlar Sodyum–pentaklorofenolate ile muamele edilmelidir.
- Üretim devreleri arasında yataklar temizlenmelidir.
- Her sulamadan sonra mantar yüzeylerinin ıslak kalmaması için düzenli havalandırma yapılmalıdır.
- Oda sıcaklığı üretim döneminde 18°C’nin üzerine çıkmamalıdır.
- Üretim dönemi boyunca ve sonunda kompost, toprak, artık mantar parçaları gibi kalıntılar torbalara konularak işletmeden uzaklaştırılmalıdır.
- Yetiştirme dönemi sonunda üretim odaları, içindekilerle birlikte 12 saat süre ile 70°C sıcaklığa tabi tutulmalıdır.

4.2. Kimyasal Mücadele

4.2.1. İlaçlama zamanı

Yığın ilaçlaması: Örtü toprağı, örtme işleminden önce, toprak kaynaklı bulaşmalara karşı koruyucu olarak ilaçlanır.

Yüzey ilaçlaması: Örtü toprağının serilmesinden hemen sonra veya ilk mantar taslakları çıktığında koruyucu olarak ya da hastalık belirtisi görülür görülmez ilaçlanır.

4.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

4.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

İlaçlamada, sırt pülverizatörü (mekanik, otomatik, motorlu) kullanılır.

4.2.4. İlaçlama tekniğı

Yüzey ilaçlaması: Örtü toprağının serilmesinden hemen sonra koruyucu olarak veya ilk mantar taslakları görülür görülmez veya hastalığın ilk belirtileri görülür görülmez yapılmalıdır. Önerilen bitki koruma ürünleri metrekaresine 1 litre ilaçlı su gelecek şekilde püskürtülür. Özellikle hastalık çıktıktan sonra yapılacak ilaçlamalarda ilaçlama ile hasat arasındaki süreye kesinlikle uyulmalıdır.

Yığın ilaçlaması: Üretimde kullanılacak örtü toprağı, önceden formaldehit ile dezenfekte edilmiş beton bir zemin üzerine yığılır. Bir ton toprağı 15 litre ilaçlı su gelecek şekilde yığın üzerine püskürtülür ve yığın en az 3 kez aktararak ilacın toprağı homojen olarak karışması sağlanır. İlaçlanan bu toprak hemen kullanılmıyacaksa ağzı kapalı torbalarda muhafaza edilmelidir.